

STORTINGET

Representantforslag 159 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby og Abid Raja

Dokument 8:159 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Guri Melby og Abid Raja om å sikre oppreisning til mennesker som har vært utsatt for ulovlig tvangsmiddelbruk

Til Stortinget

Bakgrunn

I februar i år ble Riksadvokatens rapport om tvangsmiddelbruk i mindre narkotikasaker lagt frem. Den slår fast at politiet har foretatt svært mange ulovlige inngrep mot enkeltpersoner i undersøkelser av mindre narkotikasaker. Bruddene går blant annet på manglende hjemmel, feilaktig bruk av hastekompetanse, samt uforholdsmessighet i tvangsmiddelbruken. Det er alvorlig.

Riksadvokaten har senere understreket at det her dreier seg om systematiske feil og mangler i politiets håndtering av tvangsmiddelbruk i perioden før 9. april 2021.

Ettersom Riksadvokaten kun tok for seg tre uker i 2021 i sin undersøkelse, må forslagsstillerne dessverre anta at det er snakk om langt flere brudd knyttet til politiets håndtering av mindre narkotikasaker, enn hva man kan lese ut av rapporten.

Menneskerettighetene beskytter ethvert individ mot urettmessig tvangsmiddelbruk. Det er det gode grunner til; tvangsmiddelbruk er et av de mest inngripende tiltakene staten kan gjøre overfor den enkelte, og da er det avgjørende at det brukes på riktig måte. Bruk av tvangsmidler innebærer et inngrep i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Inngrepene må der-

med ha hjemmel i lov, ha et legitimt formål og være nødvendig i et demokratisk samfunn. Mangler på ett eller flere av disse punktene fører til at det er snakk om krenkelse av EMK. Det gjelder også krav om lovhjemmel og krav om forholdsmessighet etter Norges grunnlov.

Staten har en plikt etter Grunnloven til å sørge for at menneskerettighetene overholdes i Norge. I EMK gis den enkelte krav på at nasjonale myndigheter effektivt kompenserer brudd på rettighetene i konvensjonen. Ettersom bruddene har vært systematiske, bør staten ta en aktiv rolle i å søke gjenoppretting for den enkelte som har blitt utsatt for rettighetsbruddene.

Det er på det rene at det i dag eksisterer adgang til å søke oppreisning for lovbruddene, men at disse kan være vanskelig tilgjengelige for den enkelte. Norges institusjon for menneskerettigheter har tatt til orde for en gjennomgang av hvilke klagemekanismer og reparasjonsmuligheter som er tilgjengelige for personer som har vært utsatt for ulovlige undersøkelser.

Straffeprosessloven § 447 andre ledd regulerer oppreisningserstatning i tilfeller hvor siktede ikke har vært utsatt for frihetsberøvelse. Etter bestemmelsen skal siktede «tilkjennes» «et passende beløp i oppreisning» når «det fremstår som rimelig». Det følger også av bestemmelsen at det gjennom forskriftshjemmelen er adgang til å foreta en ytterligere standardisering, og dermed forenkling av saksbehandlingen.

Ved Stortingets behandling av endringer i straffeprosessloven i 2002 (jf. Innst. O. nr. 21 (2002–2003) og Ot.prp. nr. 77 (2001–2002)) skrev flertallet i justiskomiteen at terskelen for å tilkjenne oppreisning må være lav, særlig ved «inngripende tvangsmidler og etterforskningskritt».

En løsning med å forskriftsfeste rett til oppreisningserstatning uten en rimelighetsvurdering vil

også oppfylle de kravene EMK stiller til reparasjon av menneskerettighetsbrudd.

Forslagsstillerne mener det er alvorlig at mennesker har blitt utsatt for ulovlig tvangsmiddelbruk i mindre narkotikasaker over mange år. De menneskene som har blitt utsatt for systematiske lovbrudd av påtalemyndigheten, bør gis oppreisning for å kompensere for de byrdene som myndighetene har påført dem.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som sikrer at mennesker som har blitt utsatt for ulovlig tvangsmiddelbruk i mindre narkotikasaker, blir gitt oppreisning i disse sakene uten en rimelighetsvurdering.

24. mars 2022

Ingvild Wettrhus Thorsvik

Guri Melby

Abid Raja